

Nevím, kdy přesně přišla naše rodina ze Slovenska do Čech, ale já se narodila už v Čechách. Starší bratři se narodili v letech 1955 a 1956 ještě na Slovensku.

Prarodiče byli bohatí, babička, maminky máma, si tady v Jindřichově koupila barák a všechny děti už s rodinami přišly s ní. Od té doby v Rumburku zůstali, ale chvílku byli na Slovensku, chvílku v Čechách. Než jsem se narodila, bydlela rodina ještě v Dubí, ve Strakonících, pak teprve v Rumburku. Na Slovensku bydleli na vesnici, chodili žebrot, sem šli za lepším životem. Nikoho tu neznali, měli peníze a štěstí, že tu koupili baráček. Naše rodina sem přijela první, rodiče se svými rodiči, bratři a sestry, pak teprve další. Táta tu nastoupil do práce, všichni tu dělali na statkách. Na Slovensku dělali kovařinu. A maminka chodila okopávat na pole bílým lidem brambory.

Odmala jsem vyrůstala tady v Rumburku, byla jsem nejmladší ze čtyř sourozenců. Když jsme ještě chodili s mladším bratrem do školy, ten nejstarší už pracoval, a přišli jsme domů, já jsem musela uklidit, bratr naštipat dříví, zatopit a vodu na kamna a aby bylo uvařeno, než přijde máma z práce. Sami jsme si i prali. Díky tomu jsme všichni na pořádek. Táta jenom zařval, už jsme stáli v pozoru.

Tři bratři chodili do zvláštní školy, já jediná na základku. A to bylo hrozný. Celých devět let jsem seděla sama v lavici. Učitelky byly hodné a já jsem si nikdy nestěžovala, nemělo to cenu. V té době jsem byla jedna z mála romských dětí, které chodily na základku. Bylo to peklo, chodila jsem tam s brekem, rodiče to ani nevěděli. Neměla jsem tašku, rodiče mi dali igelitku a propisku a tak jsem šla do školy. Ale nebyla jsem hloupá. A ani se se mnou nikdo neučil.

Rodiče mě pak ale nepustili do učení, musela jsem jít v patnácti rovnou do práce, i když jsem chtěla být krejčová. Dělala jsem v mrazárně Rybena. V devatenácti jsem se vdala a měla jsem dceru. Táta tehdy dělal u Technických služeb, máma v Rybeně.

Komunisty bych už vrátit nechtěla. Sice bylo dobrý, že jsme měli všichni práci, že jsme museli dělat, práce byla. Ale já měla tři děti, byla jsem na mateřské, manžel dělal u Technických služeb, takže toho moc nebylo, rodiče nás podporovali, jak se dalo. Dneska se mám líp, než za komunistů, dneska mám všechno svoje. Dneska jsem svoje paní, ale k čemu mi to je, když mě lidi nesnáší? Mám chlapa, který se stará, vzal si mě se dvěma dětmi. Rodiče mi nedovolili, musel se postarat.

Táta dělal u Technických dlouho, tak pak dostal od Národního výboru byt, tak jsme se přestěhovali.

Od školy jsem pak už žádnou diskriminaci nepociťovala, v práci to bylo výborný, měla jsem pocit, že sem patřím. Pak přišli skini a nejednou jsme tu začali překážet. Mám tři dcery, dvě se vdaly do Německa, tam se mají líp než tady, a jedna se teď vrátila z Anglie. Tam na vás nekoukaj jak na cigána, tam děláte a jste člověk. Kdyby mi teď bylo třicet, už bych tady dávno nebyla, to mi věřte. Můžete mít barák vymalovaný

zlatem a stejně budete pořád cigán.

Revoluci v roce 1989 jsme nijak neprožívali, Romové neřeší politiku, jen své osobní životy. Nám se mění život pořád a nikdy nejsme nahoře.

Kdežto demonstrace před třemi roky jsem probřečela, byla jsem v šoku z toho, co se děje. Svolala jsem shromáždění na náměstí, televizi.

Před demonstracemi jsme se tu cítili svobodně. Seděli jsme tu pohromadě, pili jsme kávu, jedli jsme buchtu a druhý den na náměstí už na nás křičeli. To se nás dotklo. Teď už tu není důvěra, už jim nevěříme. Dneska si už netroufáme jít sami ven, už se bojíme. Narodila jsem se v Čechách, mám českou příslušnost, tak je ta země i moje, ne? Ale oni mi rychle dali najevo, že není. Dříve jsme všichni pracovali a tu práci jsme měli jistou, dnes ji dostaneme jen po telefonu. Když nás pak vidí, už nás nechtějí. Nebo stačí říct příjmení.